

**การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข
โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
The Development of Local Learning Unit on “Kumkan Community, Huai-kae
Water fall Land.” Using Community Learning Resources, in the Social Studies,
Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4**

ประนอม หังจันทร์แดง (Pranoom Tuingjundang*
นิลมนี พิทักษ์ (Nrhnanee Pitak)**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 คน ในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านน้อยกลางคำแคนเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) แผนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีทีสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ 3) กำหนดผังโน้ต

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนร้อยละ 86.67 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 89.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป

คำสำคัญ: การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Key words: The Development of Local Learning Unit. Community Learning Resource.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a local learning unit on “Kumkan Community, Huai-kae Water fall Land.” Using community learning resources, in the Social Studies, Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4, and 2) to study the students learning achievement by using the local learning unit on “Kumkan Community, Huai-kae Water fall Land.” Using local learning resources, in the Social Studies, Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4.

The target group of this study included 15 Pratomsuksa 4 Students, 2009 school year, Ban-noi-klang-kamkaenneau School, under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Educational Service Area 2. The instruments were: 1) the Local Learning Unit on “Kumkan Community, Huai-kae Water fall Land,” Using community learning resources, in the Social Studies, Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4, 2) the Local Knowledge Management Plan, and the Learning Achievement Test. Data were analyzed by using the Mean and Percentage.

The research findings were as follows:

1. For the findings in development of local learning unit on “Kumkan Community, Huai-kae Water fall Land,” Using community learning resources, in the Social Studies, Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4, there were following phases: 1) the study of learning standard, learning substance in school curriculum, framework of local learning substance and related literature, naming the learning unit, 2) the analysis of learning standard, learning substance, expected learning achievement, and the annual learning resource that accord with learning unit, 3) the determination of concept map, naming sub-learning unit, 4) the determination of learning substance and rate of learning, 5) the design of knowledge management, and 6) the management of knowledge management by using community learning source. The overall of quality evaluation in local learning unit by the experts, their opinion were in “Good” level, with average value 4.47.

2. For the learning achievement titled “Kumkan Community, Huai-kae Water fall Land,” Using local learning resources, in the Social Studies, Religious, and Culture Learning Substance, Pratomsuksa 4, found that 86.67% of students had learning achievement scores 89.33%, as specified criterion that 80% of students would have their learning achievement.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ในอดีตกาลที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยยังมีปัญหาตรงที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการตามความเป็นจริง ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมเท่าที่ควร ปัญหาใหญ่ของการศึกษาของประเทศไทยคือการที่ไม่สามารถเตรียมคนไทยให้เผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ขัดแย้ง ทำลายตัวเองและวิกฤตการณ์การศึกษาไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูป เพื่อให้การยกเครื่องทางปัญญา ปรับระบบโครงสร้าง และกระบวนการให้ถูกต้องเสียใหม่ ส่งผลถึงการปรับพฤติกรรมของบุคคลและองค์กร สามารถ

ขจัดความยากจน สร้างทักษะชีวิตให้ครอบครัว ชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคลเรียนรู้และสังคมเรียนรู้ (ประเวศ วะสี, 2541)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่าให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติรวมทั้งให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน

ให้ครูผู้สอนสามารถนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรขึ้น โดยพิจารณาความเหมาะสมของสาระของหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างสาระการเรียนรู้หลัก มาตรฐานที่กำหนด สภาพท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนคาบเวลาเรียนและเป้าหมายในการพัฒนา ผู้เรียนที่เน้นให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ยุทธนา ปฐมวราชาติ, 2545 อ้างถึงใน พิชชา อุทโท, 2546)

จากความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของโรงเรียน บ้านน้อยกลางคำแคนเหนือ ซึ่งเคยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาบูรณาการในเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และยังไม่ได้รับการพัฒนา อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่อนข้างต่ำ และยังไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของโรงเรียนในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อม ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ส่งผลให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด และมีคุณลักษณะที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง เพราะในประเทศไทย ยังมีทรัพยากรอยู่มาก แต่ยังขาดความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ และบางอย่างก็ใช้จนหมดสิ้น หรือถูกทำลายจนเสื่อมคุณภาพ (นิลฉณี พัทธ์, 2544) จึงจำเป็นต้องพยายามให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องความเป็นท้องถิ่น หาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในขณะนี้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยการใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เจริญงอกงาม พร้อมทั้งนำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สํารวจ ศึกษาภายนอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ในชุมชนของตน

คำถามการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชน คำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชน คำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีที่ สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ 3) กำหนดผังมโนทัศน์ เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวข้องในเนื้อหาสาระที่ใช้ในหัวข้อที่กำหนดไว้ และตั้งชื่อหน่วยย่อย 4) กำหนด สาระการเรียนรู้และอัตราเวลาเรียน 5) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการนำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นไปสู่ผู้เรียน

2. หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเน้นความเป็นท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งบูรณาการ 3 สาระ คือ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

3. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งวิชาการ หรือแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นในเขตตำบลคำแคน ประกอบด้วย สถานที่ บุคคล ภูมิปัญญา วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมหรือแนวความคิดที่ทำให้เกิดความรู้แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านน้อยกลางคำแคนเหนือ

4. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดน น้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนบ้านน้อยกลางคำแคนเหนือ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาเรียน 25 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชี้นำเสนอ 2) ชี้นำวางแผน 3) ชี้นำดำเนินการ 4) ชี้นำสรุปและประเมินผล

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนน ความสามารถในการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดน น้ำตกห้วยเข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ คือนักเรียน ร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

6. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบวัดผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นแบบ ประเมินชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกับกลุ่มทดลอง กลุ่มเดียว (One Shot Case Study) มีวิธีการทดลอง ดังนี้ (จริยา เสถบุตร, 2526)

X → O

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จาก หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น

O หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียน บ้านน้อยกลางคำแคนเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 2 จำนวน 15 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

1) ตัวแปรต้น คือ หน่วยการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคน ดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

1) หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชน คำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) แผนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 ชั่วโมง

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคน ดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูล เป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตำบลคำแคน ข้อมูลพื้นฐานน้ำตกห้วยเข ศึกษาเอกสาร ต่างๆ เพื่อนำความรู้มาประกอบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเก็บข้อมูล จากการตรวจสอบคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ ของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

2. ระยะระหว่างการดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้ เมื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นและเครื่องมือ การวิจัยเสร็จตามขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยนำหน่วยการเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัด การเรียนรู้ คือ ทดสอบย่อยท้ายแผน สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม ตรวจผลงานกลุ่ม

3. ระยะหลังการดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้ เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 12 แผนแล้ว ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

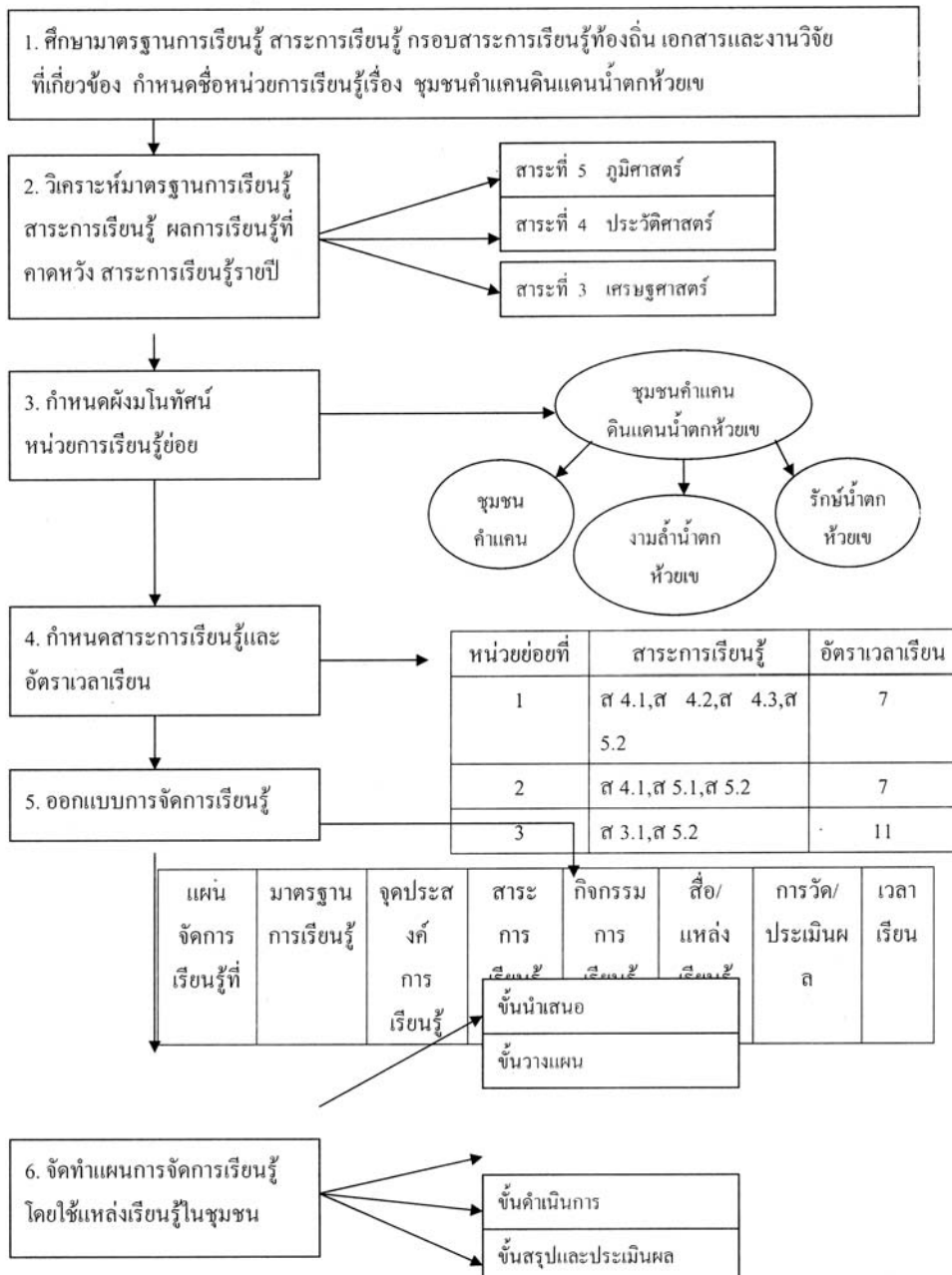
สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ 3) กำหนดผังมโนทัศน์ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ย่อย 4) กำหนดสาระการเรียนรู้และอัตราเวลาเรียน 5) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) จัดทำ

ขั้นตอนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข

แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภาพรวมการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภาพต่อไปนี้

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนร้อยละ 86.67 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 35.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการบูรณาการ ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เป็นแกนหลัก ซึ่งเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา โดยขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ต้องดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน และเป็นระบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ฐาปกรณ วิแสง (2548), อรุณ บุตรโคตร (2552) ที่ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ตามขั้นตอน ของการสร้างหน่วย นอกจากนี้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ท้องถิ่น ยังต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

เมื่อนำหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาจัด กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า หน่วยการเรียนรู้สามารถ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ และ เจตคติที่ดี เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของตนที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ได้ และจากการบูรณาการภายในสาระการเรียนรู้ 3 สาระ การเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่กำหนดให้มีการ บูรณาการสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันจึงทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจากการสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่มของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาขึ้น ตามลำดับ เป็นเพราะว่า การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน ระดมความคิด ที่หลากหลาย มีการวางแผนร่วมกันในการออกไปศึกษา ข้อมูลชุมชน สร้างข้อตกลง ควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น ควรดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องกัน โดยต้อง อาศัยความร่วมมือทุกฝ่าย เพื่อได้หน่วยการเรียนรู้ที่ สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนและชุมชน โดยผู้เรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดี ให้กับผู้เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชน ตลอดจนมีความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตน และเป็นพื้นฐานในการสร้างจิตอาสา ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้เรียนรู้จาก หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดน น้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถม ศึกษปีที่ 4 พบว่า นักเรียนร้อยละ 86.67 ของนักเรียน ทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 35.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือนักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลมณี พัทธ์ และ ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ (2540) ที่ได้พัฒนารูปแบบและ แนวทางการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า สามารถส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ สูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งงานวิจัยของ อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ (2545) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

เป็นการใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ลัดดา ศิลาน้อย, 2543)

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวและคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีพัฒนาการในการทำงานกลุ่มได้ดี มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความรัก ความห่วงใยในท้องถิ่นของตน และประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ควรศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม เช่น ด้านเนื้อหาสาระ

การใช้แหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ผู้รู้ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ให้ดีที่สุด

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญและมีการเตรียมวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ชุมชนและความรักท้องถิ่นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- จรียา เสงบุตร. (2526). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐาปกรณ์ วิแสง. (2548). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลมนี พัทธ์. (2544). **เอกสารคำสอน วิชาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา 1**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลมนี พัทธ์, ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์. (2540). **การพัฒนารูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา)โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ ะสี. (2541). **ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญา ทางรอดจากความหายนะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พิชชา อุทโท. (2546). **สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2543). **การใช้แหล่งความรู้ท้องถิ่นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ บุตรโคตร. (2552). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ไม้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2545). **การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแหล่งความรู้ในชุมชนวิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียน**. ขอนแก่น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.